Zbiór Orzeczeń

WYROK TRYBUNAŁU (trzecia izba)

z dnia 18 maja 2017 r.[1]

Odesłanie prejudycjalne — Swoboda świadczenia usług — Dyrektywa 77/249/EWG — Artykuł 4 — Wykonywanie zawodu adwokata — Router służący do łączenia z wirtualną siecią prywatną adwokatów (RPVA) — Router „RPVA” — Odmowa wydania adwokatowi należącemu do izby adwokackiej innego państwa członkowskiego — Środek dyskryminujący

W sprawie C-99/16

mającej za przedmiot wniosek o wydanie, na podstawie art. 267 TFUE, orzeczenia w trybie prejudycjalnym, złożony przez tribunal de grande instance de Lyon (sąd okręgowy w Lyonie, Francja) postanowieniem z dnia 15 lutego 2016 r., które wpłynęło do Trybunału w dniu 19 lutego 2016 r., w postępowaniu

Jean-Philippe Lahorgue

przeciwko

Ordre des avocats du barreau de Lyon,

Conseil national des barreaux (CNB),

Conseil des barreaux européens (CCBE),

Ordre des avocats du barreau de Luxembourg,

przy udziale:

Ministère public,

TRYBUNAŁ (trzecia izba),

w składzie: L. Bay Larsen (sprawozdawca), prezes izby, M. Vilaras, J. Malenovský, M. Safjan i D. Šváby, sędziowie,

rzecznik generalny: M. Wathelet,

sekretarz: V. Giacobbo-Peyronnel, administrator,

uwzględniając pisemny etap postępowania i po przeprowadzeniu rozprawy w dniu 11 stycznia 2017 r.,

1 — Język postępowania: francuski.

rozważywszy uwagi przedstawione:

— w imieniu adwokata J.P. Lahorgue'a, osobiście,

— w imieniu Ordre des avocats du barreau de Lyon przez S. Bracqa, adwokata,

— w imieniu Conseil national des barreaux (CNB) przez J.P. Hordies oraz A.G. Haie, adwokatów,

— w imieniu rządu francuskiego przez D. Colasę oraz R. Coesme'a, działających w charakterze pełnomocników,

— w imieniu Komisji Europejskiej przez H. Støvlbæka oraz H. Tserepa-Lacombe, działających w charakterze pełnomocników,

po zapoznaniu się z opinią rzecznika generalnego na posiedzeniu w dniu 9 lutego 2017 r.,

wydaje następujący

Wyrok

1 Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym dotyczy wykładni art. 4 dyrektywy Rady 77/249/EWG z dnia 22 marca 1977 r. mającej na celu ułatwienie skutecznego korzystania przez prawników ze swobody świadczenia usług (Dz.U. 1977, L 78, s. 17).

2 Wniosek ten został złożony w ramach powództwa o zarządzenie środka tymczasowego wobec Ordre des avocats du barreau de Lyon (izby adwokackiej w Lyonie, Francja), Conseil national des barreaux (CNB) (krajowej rady adwokackiej, Francja), Conseil des barreaux européens (CCBE) (Rady Izb Adwokackich i Stowarzyszeń Prawniczych Europy) oraz Ordre des avocats du barreau de Luxembourg (izby adwokackiej w Luksemburgu), wniesionego przez Jean Philippe'a Lahorgue'a w celu nakazania Ordre des avocats du barreau de Lyon wydania mu, jako świadczącemu usługi transgraniczne, routera służącego do łączenia z wirtualną siecią prywatną adwokatów (zwanego dalej „routerem RPVA").

Ramy prawne

Prawo Unii

3 Artykuł 4 dyrektywy 77/249 stanowi:

„1. Czynności związane z reprezentowaniem lub obroną klienta w postępowaniu sądowym lub przed organami władzy państwowej będą wykonywane w każdym przyjmującym państwie członkowskim na warunkach określonych dla prawników prowadzących działalność zawodową w tym państwie, z wykluczeniem wszelkich warunków wymagających pobytu lub zarejestrowania się w organizacji zawodowej w tym państwie.

2. Prawnik wykonujący takie czynności przestrzega zasad regulaminu zawodowego przyjmującego państwa członkowskiego bez uszczerbku dla obowiązków, jakie na nim spoczywają w państwie członkowskim pochodzenia.

[…]".

4 Artykuł 5 wspomnianej dyrektywy przewiduje:

„Dla wykonywania czynności dotyczących reprezentowania oraz obrony klienta w postępowaniu sądowym każde państwo członkowskie może wymagać od prawników, o których mowa w art. 1, aby:

— zostali przedstawieni, zgodnie z miejscowymi zasadami lub zwyczajami, głównemu sędziemu i gdzie stosowne, właściwemu dziekanowi rady korporacji zawodowej w przyjmującym państwie członkowskim;

— współpracowali [współdziałali] z prawnikiem, który wykonuje swój zawód w danej instytucji sądowniczej [przed danym sądem rozpatrującym sprawę] i który, w miarę potrzeb, będzie odpowiadać przed tą instytucją [tym sądem], lub też z »avoué« lub »procuratore« wykonującym swój zawód w tej instytucji [przed tym sądem]”.

5 Zgodnie z art. 7 ust. 1 dyrektywy 77/249 właściwe władze w przyjmującym państwie członkowskim mogą poprosić osobę świadczącą usługi, aby dowiodła swych kwalifikacji jako prawnik.

Prawo francuskie

6 W odniesieniu do adwokatów będących obywatelami państw członkowskich Unii Europejskiej, mających stałe miejsce prowadzenia działalności w jednym z państw członkowskich, art. 202–1 du décret nº91–1197 du 27 novembre 1991 organisant la profession d’avocat (dekretu nr 91–1197 z dnia 27 listopada 1991 r. regulującego zawód adwokata) stanowi:

„Jeżeli adwokat [będący obywatelem państwa członkowskiego, mający stałe miejsce prowadzenia działalności w jednym z państw członkowskich] podejmuje czynności związane z reprezentowaniem lub obroną klienta przed organami wymiaru sprawiedliwości lub przed organami władzy publicznej, wykonuje on swoją działalność na takich samych warunkach jak adwokat wpisany na listę prowadzoną przez francuską izbę adwokacką.

[…]

W sprawach cywilnych, w przypadku obowiązkowej reprezentacji strony przed sądem okręgowym, może on występować w charakterze pełnomocnika jedynie po ustanowieniu adresu do doręczeń u adwokata prowadzącego kancelarię w okręgu sądu rozpoznającego sprawę, któremu to adwokatowi dokonuje się skutecznych doręczeń pism procesowych. […]”.

7 Zgodnie z art. 748–1 code de procédure civile (kodeksu postępowania cywilnego) „przesyłki, wręczenia i doręczenia pism procesowych, dokumentów, opinii, powiadomień lub wezwań, sprawozdań, protokołów, jak również kopii i odpisów orzeczeń sądowych opatrzonych klauzulą wykonalności, mogą być dokonywane drogą elektroniczną na zasadach i w trybie określonych w niniejszym tytule, z zastrzeżeniem odrębnych przepisów ustanawiających obowiązek stosowania tego sposobu komunikacji”.

8 W odniesieniu do postępowania przed sądem apelacyjnym, art. 930–1 kodeksu postępowania cywilnego stanowi:

„Pisma procesowe są wnoszone do sądu drogą elektroniczną, pod rygorem niewywołania skutków prawnych, jakie ustawa wiąże z wniesieniem pisma do sądu.

Jeżeli pismo nie może być przesłane drogą elektroniczną z przyczyn niezależnych od nadawcy pisma, pismo sporządzane jest w wersji papierowej i składane w sekretariacie sądu. W takim przypadku odwołanie składa się w sekretariacie sądu.

Opinie, powiadomienia lub wezwania doręcza się pełnomocnikom stron drogą elektroniczną, chyba że jest to niemożliwe z przyczyn niezależnych od nadawcy.

Rozporządzenie garde des sceaux [(ministra sprawiedliwości)] określa zasady wymiany pism drogą elektroniczną".

9 Zgodnie z art. 5 arrêté du 7 avril 2009 relatif à la communication par voie électronique devant les tribunaux de grande instance (rozporządzenia z dnia 7 kwietnia 2009 r. w sprawie komunikacji elektronicznej z sądami okręgowymi) „udostępnienie adwokatom systemu komunikacji elektronicznej oddanego do dyspozycji sądom odbywa się z wykorzystaniem procesu łączenia z niezależną siecią prywatną, za której działanie odpowiada Conseil national des barreaux [(krajowa rada adwokacka)], zwaną [RPVA]".

10 Na mocy art. 9 tego rozporządzenia, „bezpieczeństwo połączeń adwokatów z RPVA jest zapewnione przez urządzenie służące do identyfikacji. Urządzenie to działa w oparciu o usługę certyfikacji zapewniającą uwierzytelnienie danej osoby fizycznej jako adwokata […]. Urządzenie posiada funkcję weryfikacji ważności certyfikatu elektronicznego. Jest on wydawany przez dostawcę usług certyfikacji elektronicznej działającego w imieniu wydziału certyfikacji Conseil national des barreaux [(krajowej rady adwokackiej)]".

11 W praktyce uwierzytelnienie jest możliwe, ponieważ osobisty elektroniczny certyfikat adwokata jest połączony z krajową bazą adwokatów, która jest automatycznie aktualizowana dzięki codziennej synchronizacji z bazami adwokatów wszystkich francuskich izb adwokackich.

Postępowanie główne i pytanie prejudycjalne

12 Jean-Philippe Lahorgue, posiadający obywatelstwo francuskie, jest adwokatem wpisanym na listę adwokatów prowadzoną przez izbę adwokacką w Luksemburgu.

13 Zwrócił się on do Ordre des avocats du barreau de Lyon o udostępnienie mu routera RPVA, ułatwiającego wykonywanie zawodu adwokata w ramach transgranicznego świadczenia usług.

14 Odnośna izba adwokacka nie uwzględniła wniosku J. Ph. Lahorgue'a, uzasadniając odmowę tym, że nie jest on wpisany na listę adwokatów prowadzoną przez izbę adwokacką w Lyonie.

15 Jean-Philippe Lahorgue skierował do tribunal de grande instance de Lyon (sądu okręgowego w Lyonie, Francja) wniosek o zastosowanie środka tymczasowego wobec w szczególności Ordre des avocats du barreau de Lyon w celu nakazania tej izbie adwokackiej wydania mu, w terminie siedmiu dni, pod rygorem nałożenia grzywny, routera RPVA umożliwiającego mu w pełni wykonywanie zawodu adwokata na takich samych warunkach jak adwokaci francuscy.

16 W ramach tego postępowania w przedmiocie zastosowania środka tymczasowego J. Ph. Lahorgue wniósł o to, aby stosowanie do okoliczności, zwrócono się do Trybunału Sprawiedliwości z pytaniem, czy odmowa wydania routera RPVA adwokatowi, który jest prawidłowo wpisany na listę adwokatów prowadzoną przez izbę adwokacką państwa członkowskiego wyłącznie z tego powodu, że adwokat ten nie jest wpisany na listę adwokatów prowadzoną przez radę adwokacką w innym państwie członkowskim, w którym chciałby wykonywać zawód adwokata na zasadzie swobodnego świadczenia usług, jest sprzeczna z art. 4 dyrektywy 77/249, w zakresie w jakim odmowa ta stanowi środek dyskryminujący mogący utrudniać wykonywanie zawodu na zasadzie swobodnego świadczenia usług.

17 Sąd odsyłający ma wątpliwości co do zgodności z prawem Unii odmownej decyzji wydanej przez Ordre des avocats du barreau de Lyon.

18 Sąd ten stoi w szczególności na stanowisku, że skoro korzystanie ze środków zaskarżenia w sprawach karnych lub w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych nie zawiera w stosunku do adwokatów z innego państwa członkowskiego ograniczenia w postaci obowiązku współdziałania z adwokatem będącym członkiem izby adwokackiej właściwej dla okręgu danego sądu, może okazać się niezgodne ze swobodą świadczenia usług nałożenie na adwokata z innego państwa członkowskiego wymogu skorzystania z pomocy innego adwokata w sytuacji gdy nieograniczony dostęp do sądu przy użyciu routera RPVA pozwoliłyby mu na korzystanie z tej swobody.

19 W tych okolicznościach tribunal de grande instance de Lyon (sąd okręgowy w Lyonie) postanowił zawiesić postępowanie i zwrócić się do Trybunału z następującym pytaniem prejudycjalnym:

„Czy w przypadku gdy ustawa nie wymaga współdziałania z adwokatem, odmowa wydania routera RPVA adwokatowi prawidłowo wpisanemu na listę prowadzoną przez izbę adwokacką państwa członkowskiego, w którym zamierza on wykonywać zawód adwokata na zasadzie swobodnego świadczenia usług, jest sprzeczna z art. 4 dyrektywy 77/249, dlatego że stanowi środek dyskryminujący, który może utrudniać wykonywanie zawodu na zasadzie swobodnego świadczenia usług?”

W przedmiocie pytania prejudycjalnego

20 Jak zauważyli słusznie rząd francuski i rzecznik generalny pytanie sformułowane przez sąd odsyłający zawiera stwierdzenie, które nie odpowiada sytuacji powoda w postępowaniu głównym, ponieważ odnosi się ono do sytuacji adwokata „wpisane[go] na listę prowadzoną przez izbę adwokacką państwa członkowskiego, w którym zamierza on wykonywać zawód adwokata na zasadzie swobodnego świadczenia usług”, co nie zachodzi w przypadku J. Ph. Lahorgue’a.

21 Otóż w ramach ustanowionej w art. 267 TFUE procedury współpracy między sądami krajowymi a Trybunałem do tego ostatniego należy udzielenie sądowi krajowemu użytecznej odpowiedzi, która umożliwi mu rozstrzygnięcie zawisłego przed nim sporu. Mając to na uwadze Trybunał musi w razie potrzeby przeformułować przedłożone mu pytania (wyrok z dnia 20 października 2016 r., Danqua, C-429/15, EU:C:2016:789, pkt 36).

22 Zważywszy, że zgodnie z orzecznictwem Trybunału, w ramach postępowania wszczętego na podstawie art. 267 TFUE zadanie Trybunału nie polega na dokonywaniu oceny zgodności ustawodawstwa krajowego z prawem Unii (zob. w szczególności wyrok z dnia 19 marca 2015 r., OTP Bank, C-672/13, EU:C:2015:185, pkt 29), należy w rezultacie uznać, że poprzez swe pytanie sąd odsyłający dąży w istocie do ustalenia, czy odmowa wydania routera RPVA ze strony właściwych organów państwa członkowskiego wobec adwokata, który jest prawidłowo wpisany na listę adwokatów prowadzoną przez izbę adwokacką innego państwa członkowskiego wyłącznie z tego powodu, że adwokat ten nie jest wpisany na listę adwokatów prowadzoną przez izbę adwokacką w tym pierwszym państwie członkowskim, w którym zamierza on wykonywać zawód adwokata na zasadzie swobodnego świadczenia usług, stanowi ograniczenie swobodnego świadczenia usług w rozumieniu art. 4 dyrektywy 77/249 w zakresie w jakim odmowa ta stanowi środek dyskryminujący mogący utrudniać wykonywanie zawodu na zasadzie swobodnego świadczenia usług, w przypadku gdy ustawa nie wprowadza obowiązku współdziałania z innym adwokatem.

23 Z akt sprawy przedłożonych Trybunałowi wynika, że korzystanie z komunikacji elektronicznej jest dozwolone w niektórych postępowaniach, w tym w niektórych postępowaniach w sprawach karnych lub w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych, w których reprezentowanie strony przez adwokata nie jest obowiązkowe, to jest w postępowaniach, których dotyczy wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym. Dostęp do takiego środka komunikacji jest zastrzeżony dla adwokatów wpisanych na listę prowadzoną przez francuską izbę adwokacką. W czasie wystąpienia okoliczności faktycznych sprawy w postępowaniu głównym, dostęp do tego środka komunikacji był co do zasady

zastrzeżony dla adwokatów z okręgu sądu właściwego dla izby adwokackiej, do której należą. Dla adwokatów prowadzących działalność w innym państwie członkowskim jedynymi dozwolonymi sposobami komunikacji są złożenie pisma w sekretariacie sądu lub nadanie go na poczcie.

24 W tym względzie należy przypomnieć, że wszystkie ograniczenia swobodnego świadczenia usług powinny na mocy art. 56 TFUE zostać wyeliminowane, tak aby umożliwić w szczególności usługodawcom, jak przewiduje to art. 57 akapit trzeci TFUE, prowadzenie działalności w państwie świadczenia usługi na tych samych warunkach, jakie państwo to nakłada na własnych obywateli (zob. podobnie, wyrok z dnia 10 lipca 1991 r., Komisja/Francja, C-294/89, EU:C:1991:302, pkt 25).

25 Przepis ten został skonkretyzowany w dziedzinie swobodnego świadczenia usług przez adwokatów w dyrektywie 77/249, której art. 4 ust. 1 stanowi, że czynności związane z reprezentowaniem lub obroną klienta przed sądem w innym państwie członkowskim będą wykonywane „na warunkach określonych dla prawników prowadzących działalność zawodową w tym państwie" z wykluczeniem „wszelkich warunków wymagających pobytu lub zarejestrowania się w organizacji zawodowej w tym państwie" (zob. podobnie, wyrok z dnia 11 grudnia 2003 r., AMOK, C-289/02, EU:C:2003:669, pkt 29).

26 Ponadto, zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Trybunału, art. 56 TFUE sprzeciwia się stosowaniu każdego uregulowania krajowego, które bez obiektywnego uzasadnienia ogranicza możliwości usługodawcy w zakresie skutecznego wykonywania swobodnego świadczenia usług (zob. wyrok z dnia 14 stycznia 2016 r., Komisja/Grecja, C-66/15, niepublikowany, EU:C:2016:5, pkt 22 i przytoczone tam orzecznictwo). Ograniczenia swobodnego świadczenia usług stanowią środki krajowe, które zakazują tej swobody lub ograniczają lub zmniejszają atrakcyjność korzystania z niej (zob. wyrok z dnia 14 stycznia 2016 r. Komisja/Grecja, C-66/15, EU:C:2016:5, pkt 24 i przytoczone tam orzecznictwo).

27 W tym względzie należy zauważyć, że odmowa wydania routera RPVA adwokatom niewpisanym na listę prowadzoną przez francuską izbę adwokacką może ograniczać lub zmniejszać atrakcyjność korzystania przez nich ze swobodnego świadczenia usług.

28 Nie mogąc bowiem korzystać z elektronizacji postępowań sądowych adwokaci ci muszą korzystać ze sposobów komunikacji obejmujących złożenie pisma w sekretariacie sądu lub nadanie go na poczcie lub korzystać z pomocy adwokata wpisanego na listę prowadzoną przez francuską izbę adwokacką, który dysponuje routerem RPVA. Tymczasem te alternatywne, względem komunikacji elektronicznej, sposoby komunikacji są bardziej restrykcyjne i co do zasady bardziej kosztowne.

29 W rezultacie, odmowa wydania routera RPVA adwokatom niewpisanym na listę prowadzoną przez francuską izbę adwokacką stanowi ograniczenie swobodnego świadczenia usług w rozumieniu art. 56 TFUE.

30 Jednakże uwzględniając szczególny charakter usług świadczonych przez osoby nie prowadzące działalności w państwie członkowskim, na terytorium którego ma być świadczona usługa nie można uznać, że jest sprzeczny z art. 56 i 57 TFUE odnoszący się do adwokatów wymóg, aby zainteresowany był członkiem lokalnej izby adwokackiej w celu uzyskania dostępu do usługi elektronizacji postępowań sądowych, o ile wymóg ten jest obiektywnie konieczny w celu ochrony ogólnego interesu związanego w szczególności z prawidłowym funkcjonowaniem wymiaru sprawiedliwości (zob. podobnie, wyrok z dnia 3 grudnia 1974 r., van Binsbergen, 33/74, EU:C:1974:131, pkt 11, 12 i 14). W takich ramach należy dokonać wykładni dyrektywy 77/249 (zob. podobnie, wyrok z dnia 25 lutego 1988 r., Komisja/Niemcy, 427/85, EU:C:1988:98, pkt 13).

31 Ponadto, z utrwalonego orzecznictwa Trybunału wynika, że krajowe środki mogące ograniczyć lub uczynić mniej atrakcyjnym korzystanie z zagwarantowanych w traktacie FUE podstawowych swobód mogą być jednak dopuszczalne, jeżeli odpowiadają nadrzędnym względom interesu ogólnego, są właściwe dla zapewnienia realizacji założonego w nich celu oraz nie wykraczają poza zakres konieczny do jego osiągnięcia (zob. podobnie, wyroki z dnia 5 grudnia 2006 r., Cipolla i in., C-94/04 i C-202/04,

EU:C:2006:758, pkt 61, a także z dnia11 grudnia 2014 r., Komisja/Hiszpania, C-678/11, EU:C:2014:2434, pkt 42), mając przy tym na uwadze, że ustawodawstwo krajowe jest odpowiednie do zapewnienia realizacji założonego celu wyłącznie wówczas, gdy rzeczywiście odzwierciedla ono troskę o osiągnięcie go w sposób spójny i systematyczny (zob. wyrok z dnia 13 lutego 2014 r., Sokoll-Seebacher, C-367/12, EU:C:2014:68, pkt 39 i przytoczone tam orzecznictwo).

32 W celu uzasadnienia ograniczenia swobodnego świadczenia usług wynikającego z odmowy wydania routera RPVA adwokatom niewpisanym na listę prowadzoną przez francuską izbę adwokacką CNB oraz rząd francuski powołują się na zasadę prawidłowego administrowania wymiarem sprawiedliwości. Zdaniem rządu francuskiego takie ograniczenie jest również uzasadnione potrzebą ochrony końcowego odbiorcy usług prawnych.

33 We Francji każdy adwokat posiada bowiem osobisty elektroniczny certyfikat, który potwierdza jego status adwokata wpisanego na listę prowadzoną przez francuską izbę adwokacką i upoważnionego do wykonywania tego zawodu. Elektroniczny certyfikat każdego adwokata jest połączony z krajową bazą adwokatów, która jest automatycznie aktualizowana dzięki codziennej synchronizacji z bazami adwokatów wszystkich francuskich izb adwokackich. W związku z tym elektroniczny certyfikat adwokata jest ważny, o ile jest on wpisany do krajowej bazy adwokatów. Natomiast, jeżeli adwokat nie figuruje już w tej bazie, na przykład dlatego, że został wykreślony z listy prowadzonej przez izbę adwokacką do której należał, jego elektroniczny certyfikat traci ważność.

34 W tym względzie należy zauważyć, po pierwsze, że ochrona konsumentów, występujących w szczególności w charakterze odbiorców usług prawnych świadczonych przez podmioty działające w ramach wymiaru sprawiedliwości, oraz po drugie, prawidłowe administrowanie wymiarem sprawiedliwości, są celami zaliczanymi do tych, które można uznać za nadrzędne względy interesu ogólnego, mogącymi uzasadniać ograniczenie swobodnego świadczenia usług (zob. podobnie, wyrok z dnia 5 grudnia 2006 r., Cipolla i in., C-94/04 i C-202/04, EU:C:2006:758, pkt 64).

35 Tymczasem, jak zauważył w istocie rzecznik generalny w pkt 55 opinii, ochrona podmiotów prawa, będących końcowymi odbiorcami usług prawnych oraz prawidłowe administrowanie wymiarem sprawiedliwości są w szczególności związane z wymogami w zakresie kontroli usługodawcy.

36 W związku z tym system identyfikacji, będący podstawą RPVA, którego celem jest zapewnienie, że wyłącznie adwokaci, którzy spełniają przesłanki konieczne do prowadzenia przez nich działalności mogą połączyć się z RPVA, wydaje się jako taki właściwy dla zapewnienia realizacji tych celów obejmujących ochronę zarówno odbiorców usług prawnych jak i prawidłowego administrowania wymiarem sprawiedliwości.

37 Jeśli chodzi o proporcjonalny charakter odmowy wydania routera RPVA adwokatom prowadzącym działalność w innym państwie członkowskim, rząd francuski zauważa, że odmowa ta jest uzasadniona faktem, iż na obecnym etapie funkcjonowania elektronizacji postępowań sądowych, bazy danych adwokatów istniejące potencjalnie w różnych państwach członkowskich nie są ze sobą połączone. Wynika stąd, że w ramach połączenia z RPVA system identyfikacji może zweryfikować ważność elektronicznego certyfikatu wyłącznie w odniesieniu do adwokatów, którzy są wpisani na listę prowadzoną przez francuską izbę adwokacką.

38 Do sądu odsyłającego należy dokonanie oceny, czy w niniejszym przypadku jest możliwe, aby adwokaci prowadzący działalność w innym państwie członkowskim, po dokonaniu stosownie do okoliczności określonych zmian, posiadali router RPVA na warunkach pozwalających na zagwarantowanie ochrony podmiotów prawa będących końcowymi odbiorcami usług prawnych oraz prawidłowego administrowania wymiarem sprawiedliwości w równorzędnym stopniu jak jest to w przypadku adwokatów, którzy są wpisani na listę prowadzoną przez francuską izbę adwokacką. Jeżeli ma to miejsce, wówczas ograniczenie swobodnego świadczenia usług będące przedmiotem postępowania głównego nie jest uzasadnione.

39 Ponadto należy zauważyć, że jak wynika z akt sprawy przedłożonych Trybunałowi, w postępowaniach, w których reprezentowanie strony przez adwokata nie jest obowiązkowe, a których dotyczy sprawa rozstrzygana w postępowaniu głównym, przesyłanie pism procesowych drogą elektroniczną do sądu rozstrzygającego sprawę jest fakultatywne. W związku z tym wszyscy adwokaci, również ci prowadzący działalność w innym państwie członkowskim, mogą przekazywać pisma procesowe do tegoż sądu poprzez złożenie ich w sekretariacie sądu lub nadanie ich na poczcie, podczas gdy wyłącznie adwokaci z okręgu danego sądu mieli możliwość korzystania z komunikacji elektronicznej.

40 Tymczasem, jeżeli okaże się, że weryfikacja statusu adwokata nie jest wymaga w sposób systematyczny i stały w przypadku składania pism w sekretariacie sądu lub nadawania ich na poczcie, tak aby zagwarantować kontrolę działającego podmiotu równoważną względem tej zapewnionej poprzez wprowadzenie systemu RPVA, odmowa wydania routera RPVA adwokatom prowadzącym działalność w państwie członkowskim innym niż Republika Francuska nie może być uznana za spójną względem celów obejmujących ochronę odbiorców usług prawnych jak i prawidłowe administrowanie wymiarem sprawiedliwości.

41 Do sądu odsyłającego należy dokonanie oceny w świetle rzeczonego kryterium równoważności, czy ograniczenie swobodnego świadczenia usług będące przedmiotem postępowania głównego jest spójne względem wskazanych celów. Jeśli nie ma to miejsca, wówczas ograniczenie swobodnego świadczenia usług, będące przedmiotem postępowania głównego nie jest uzasadnione.

42 W świetle powyższych uwag na przedłożone pytanie należy odpowiedzieć, że odmowa wydania routera RPVA ze strony właściwych organów państwa członkowskiego wobec adwokata, który jest prawidłowo wpisany na listę adwokatów prowadzoną przez izbę adwokacką innego państwa członkowskiego wyłącznie z tego powodu, że adwokat ten nie jest wpisany na listę adwokatów prowadzoną przez izbę adwokacką w tym pierwszym państwie członkowskim, w którym zamierza on wykonywać zawód adwokata na zasadzie swobodnego świadczenia usług, w przypadku gdy ustawa nie wprowadza obowiązku współdziałania z innym adwokatem, stanowi ograniczenie swobodnego świadczenia usług w rozumieniu art. 4 dyrektywy 77/249 w związku z art. 56 i art. 57 akapit trzeci TFUE. Do sądu odsyłającego należy zbadanie, czy taka odmowa w kontekście, w jakim została zastosowana, odpowiada rzeczywiście celom ochrony konsumentów i prawidłowego administrowania wymiarem sprawiedliwości, które mogą ją uzasadniać, oraz czy wynikające z niej ograniczenia nie wydają się być względem tych celów nieproporcjonalne.

W przedmiocie kosztów

43 Dla stron w postępowaniu głównym niniejsze postępowanie ma charakter incydentalny, dotyczy bowiem kwestii podniesionej przed sądem odsyłającym, do niego zatem należy rozstrzygnięcie o kosztach. Koszty poniesione w związku z przedstawieniem uwag Trybunałowi, inne niż koszty stron w postępowaniu głównym, nie podlegają zwrotowi.

Z powyższych względów Trybunał (trzecia izba) orzeka, co następuje:

Odmowa wydania routera służącego do łączenia z wirtualną siecią prywatną adwokatów ze strony właściwych organów wobec adwokata, który jest prawidłowo wpisany na listę adwokatów prowadzoną przez izbę adwokacką innego państwa członkowskiego wyłącznie z tego powodu, że adwokat ten nie jest wpisany na listę adwokatów prowadzoną przez izbę adwokacką w tym pierwszym państwie członkowskim, w którym zamierza on wykonywać zawód adwokata na zasadzie swobodnego świadczenia usług, w przypadku gdy ustawa nie wprowadza obowiązku współdziałania z innym adwokatem, stanowi ograniczenie swobodnego świadczenia usług w rozumieniu art. 4 dyrektywy Rady 77/249/WE z dnia 22 marca 1977 r. mającej na celu ułatwienie skutecznego korzystania przez prawników ze swobody świadczenia usług, w związku z art. 56 TFUE i art. 57 akapit trzeci TFUE. Do sądu odsyłającego należy zbadanie, czy taka

odmowa, w kontekście, w jakim została zastosowana, odpowiada rzeczywiście celom ochrony konsumentów i prawidłowego administrowania wymiarem sprawiedliwości, które mogą ją uzasadniać, oraz czy wynikające z niej ograniczenia nie wydają się być względem tych celów nieproporcjonalne.

Podpisy